

ԲԱՐՈՅԵԿԵՆ

ԱՌԱՔԻՆԻ ՈՒ ՔԱՂԱՔԱԿԻՐԹ ՊԱՏԱՆԻ
(Հարանսկու թիւն, տես թիւ 11. 1888).

I. I.

ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԵՒ ՊԱՐՏԻՐ ՃՀՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ

Ի՞նչ կ'ըլլար աշխարհ թէ որ մարդիկ տարբեր բան մտածէին ու տարբեր բան խօսէին. թէ որ այդին տեղ չէն փոխանակէին, թէ որ իրենց տուած խոստ մուշքները չպահէին. բնաւ մէկը բան մը չէր հասկընար, ոչ որ ուրիշին վրայ կրնար վստահանալ. և մեր խօսելու զարմանալի գործիքը ընդուն՝ զոր մէկ մէկու հետ միարանելու և մէկմէկու օգնելու համար առած ենք (Նյուտոն, մէկ, ընդունայժ մանուանդ. թէ վնասակար ալ կ'ըլլար. Բայց ինչպէս իրաւունք ունինք մեր բարեկեցութեան փոյթ ունենալու և զմզ կատարելա գործելու, առանկ ալ նաեւ իրաւունք ունինք ճշմարտութիւնը գիտնալու և պարտքն ենք ճշմարտը զուրցելու :

Երբեք սուտ չլուսիս, ո՞վ պատանի արհեստակէտը բաւերով մի կեպծեր ճշմարտը, բառերուն տարբեր իմաստ տալով. և չըլլայ թէ ճշմարտութենէ դուրս տարբեր բան մը երեւցնես քու կերպերովդ : Եսկէ աւելի ինչ բաւ գոյնստ կրնայ ըլլալ՝ երբ որ մէկու մը համար բռն : Ենթադ ճարդ է ու խօսք բռնալ : Բայց ո՞վ որ սուտ կը խօսի, յայտնի կը ցուցնէ՝ որ չար միտք մը ունի, կամ ծածուկ աստ մը՝ որով կ'աւրնայ ճշմարտը բռնելու : Երբ համար կ'ըսուի՝ թէ սուտ խօսելը անխել քներուն համար աղէկ գէնք մըն է, թէպէտ և շուտ մը կը մատնուին, վաւրն զի սուտին սրունքները կարճ են. և ան պտեն ինչ ամօթ է մարդուս ստախոս գտնալը :

Իսորձեալ մի ըսեր ինծի թէ՝ Սոփյե իօսեյու՝ Բայց ինքեւ բան մըն էր, եւ բնաւ մէկու մը ձեռքէ բերել, մանաւանդ ինչ զի ալ շարիշներն ալ շարիշ մը կ'աղարկէր Սոփյե չարիք մըն է սուտ խօսելը եւ անտուգ. անկէ առաջ գալու բարիքը, բարիք կ'ենէն ասկէ ըսելով չարիք գործելը չըլլար, թէ թեւ սուտ մը խօսելով աւելի մեծերուն դուռ կը բանաս, թէ որ դուռ լաւ կարծելով սուտ խօսեցար նայպէս ուրիշներն ալ մտքերնէն տաբանս կամ ան բանը լաւ գնելով, կը սկսին անխելք սուտ խօսել. եւ այսպէս մարդ կային բնութեան մէջ վստահութիւնը նուազելով, ընկերութիւնն ալ կը նուազէր :

Խօսքով եղած սուտերէն գուրուք զգացման սուտեր ալ կ'ըլլան, երբ սրտերնիս չեղածը արտաբոլսաւ կը կենդանի : Կեղծաւորը ջերմեանագուծի կը ձեւացնէ, մինչդեռ ինքը գէշ մարդ մըն է. խաբէրան առաքինութիւն կը ձեւացնէ ու կը ջանայ զբեղ մոյրեղընել. շողքորթը բարեկամ կը ձեռնայ և անտերգ ալ կը գտնէ. զգուշացիր շողքորթներէն. վայրենի գազաններուն մէջ ամենէն վստահարը՝ չաւրախան է, իսկ ընտանի գազաններուն մէջ շողքորթը :

I. I.

Խոնէմութիւն. Բայց պէտք է գիտնալ որ անկեղծութիւնը չը պարտաւրեր զմեզ ամեն բան զուրցելու, ամեն ճշմարտութիւն ըսելը աղէկ չէ. Կեղծաւորելը չեղած բանը բռն է, իսկ չգիտնալու զարնելը՝ եղածը բռն է. կեղծաւորելը երբեք օրինաւոր չէ, իսկ չգիտցող ձեւանալը երբեմն պարտք է ու մարդավարութիւն : Թէ որ չի մը կամ աղեղ ու զաղրատեսիլ մարդ մը տեսնես և երեսին մէկէն զարնես իր պակասութիւնը, անխել չէ թէ ան.

կերծու թիւն՝ այլ կողմու թիւն ու որ
մարդու թիւն է Իսկնք թէ՛ մօր մը
միտի որդին սպանուեր է, թէ որ գուռն
մէկէն վազեն ու քսեն՝ իրեն ալ մեռ-
նելուն պատճառ վերջուս՝ Իսրաճեալ
շահուոր բան մը մտածեր ես։ Թէ որ
երթաս դրացիիդ պատմես, ինքը քեզ
մէ առաջ կը վազէ և քու շահուդ
որդէիք կ'ըլլայ։

Նիկիզծու թիւնը պէտք է որ խոհե-
մութեամբ չարաւորուի, և ասկից
կը ծովեցնէ մեզի չըսել այն բանը որ
տնօգուտ և կամ մեր գործոցը վնասա-
կար կրնայ ըլլալ։ Գործեալ զգուշանա-
լու է չըսել այն ճշմարտութիւնը՝ երբ
փաստարար կրնայ ըլլալ մեր եղբարցը,
առանց ընդհանուր ընկերութեան օ-
գուտ մը բերելու։ Իսկ թէ որ լռես
անանկ բան մը ու սկից ուրիշին վնաս
մը կրնայ ծագել, գէշ կ'ընես։ Ինչ
գիտնայիր որ դրացիիդ շուքը կատարէ,
կամ թէ ծառ ու գուռ կամ վաճառական
մը վերքը կը խաբէ, չէ՛ր խմայնի ի-
րեն, եւ ուրաք ել երբ գիտնայիր որ
գէշ ընկերներ իր որդիքը կը մորթեյր
նին, Շատ աւելի պէտք է որ անկեղծ
ըլլատ երբ իրերէ վրայ դատաստանի
առջեւ կը կառնիս։ Այն անոր որ ան-
մեղը կ'ամբաստանէ, բայց ոչ ինչ նը-
ւազ անդգամ է ու որ կ'ուզէ և զէ-
նադատ մը խաղել։ Ինչ յանցանք որ
նոյն անձը վերջէն ընէ՝ ամենուն ալ
ինքը պարտական է։

Իսկ ասով պէտք չէ որ մէկու մը
միտ տեսած կամ գիտցած գէշութիւն
ուրիշներուն պատմես, չարախոսն ա-
նիկաութեամբ կը մեղանէ երբ ու-
րիշը չըսած բաները կը պատմէ, կը-
տուց ու անսիրելութեանց պատճառ
վերջայ. ուստի ընկերութեան մէջ իր-
րեւ ժամտախտէ այնպիսիէն պէտք է
զգուշանալ։ Երբեմն թեթեւութե-
րուած խօսք մը գիտես թէ ինչ հե-

տեւանքներ կ'ուեննայ։ Ընդհանրա-
պարտութեամբ քարին կը նմանի՝ որ չես
գիտեր թէ ուր կ'ընայ հանգչիլ։ Ով
որ շուտ կը խոսի, շատ բան կ'ուեննայ
ցաւելու։

Վարձեցուր գէշ հաւել լռելու,
շատ բան գիտէ՝ ով որ լռել գիտէ։
Եւսկի ալ կ'ընէ թէ՛ Ով որ կ'ուզէ
խաղաղութեամբ ապրիլ, կը տեսնայ,
կը լսէ ու կը լռէ։ Ոչնայի կասկածելի
են միշտ նոր բաներ պատմողները որ
ուրիշներուն ըրածները կը գիտեն,
նամակներ կը բանան, թղթեր կը կար-
գան և մէկուն մէկիւրի կը պատմեն։
Ետեւած պահէ զմեզ այնպիսի մարդ-
կանցմէ։ Եւս առաւել երբ ուրիշ մը
իրեն գաղտնիքը քեզի վտահած է,
չըլլայ որ բնաւ մէկու մը ըսես։

Իսկ մեր նմաննայը պատուոյն ու
առաքինութեն օգտակար եղող յայտնի
դիպաւածներու մէջ, առանց մարդ-
կային նկատմանց համարձակութեամբ
պէտք է խօսինք։ Իրաւունք ունեցող
վերջապէս իր իրաւունքը ձեռք կը ձգէ։
Իսկ արքայք և մարդարէք ճշմարտու-
թիւնը կը քարոզեն, թէ պէտ է գի-
տելի որ վերջը պիտի սպաննեն։

Ի թիւ.

Իսկնք. — Ճշմարտութեան թիւնը
հին է խոստմանց և գաշանց։ Խոստումն
կ'ըսուի անձ երբ կը յայտնեմ որ կ'ու-
զեմ էս աս բանը ընել կամ ան բանը
ուրիշ, իսկ ինչ կերպով որ այս խոստ-
մունքը կը բացատրուի, կը կոչուի Գա-
շնք, եթէ ըլլայ բանիւ կամ գրով. իսկ
ինչ թէ ու թիւններով որ գաշները կը
գրուի՝ կ'ըսուի պայման։

Եւս կը խոստանամ որ ժամացոյց մը
քեզի տամ, ասկիւ կ'ըսուի պարգեւ։
Եւս խոստանամ դարձեալ որ տրցակ մը
գրիչ կուտամ քեզի, թէ որ գուն ըզ-
մեղն մը տաս ինծի, ասկից ալ է Գա-

խանութիւնն ։ Եւ խոստանամ դարձեալ
որ դաշտս քեզի մշտիելու թողում ,
տունս քեզի բնակութեան տամ , ձիս
կամ նաւակս ալ ուղարկի . պէս ճամ
բորդութիւն ընելու քեզի յանձնեմ ,
այսու պայմանաւ որ դաշտին պողոյն
կետք , կամ այսչափ բան մը ամեն օր
կամ տարուան մէջ տես ինծի , ստիկայ
ալ ձերդէ կ'ըսուի ։ Եւ քեզի բան կան
գուն լեռան մը չուխայ կը խոստանամ
տալ , թէ որ 15 ֆունտ վճարես ամեն
մէկ կանգունին , ստիկայ ալ է վաճառել :

Վերջ մը կու տամ որպէս զի կար
գալէդ վերջը նորէն ինծի դարձնես .
աս ալ է փի : Եւ տանգամ փոխ ըւ
տակ կու տանք մէկ մէկու . դուն որ
կ'առնես՝ վրայ կը գնես ու կը շահես .
և ես որ փոխ տուած եմ քեզի ստակը ,
չեմ կրնար զայն ուրիշ բանի դործա
ծել , ուրեմն իրաւացի է որ դուն
վարձք մը տաս ինծի որ կը կոչուի շահ :
Թէ որ ես որուն որ փոխ կու տամ՝
փրան վտահութիւն չունիմ , ապահո
վութեան համար բան մը գրու կ'առ
նում . կամ թէ որ ստացուածք ունի
տէրութեան արձանագրութեանց մէջ
իմ տուած փոխ իրեն ստացուածքնե
րէն մէկուն զիմացը կը նշանեմ , որն որ
կ'ըսուի գրաստան . կամ երաշխաւոր մը կը
գտնամ , որ եթէ պարտատէրը խաբէ
զիս՝ ինքը վճարէ :

Երբեմն այլ և այլ տեսակ ծառայ
ութեանց համար ալ դաշիւներ կը
դրուին : Պուն ծառայ եղիւ ինծի՝ ես
քեզի խաչ կու տամ . վարժապետիս
փորձին մը կու տամ , որպէս զի ինծի
ամենամեծ բարիք մը ընէ . այսինքն՝
ուսմանը սովորեցնէ : Պաշտօնեայն ալ
թոշակ կ'առնու , որպէս զի առանձին
խնամք հասարակաց բարեղն համար
աշխատի . ինչպէս զինուորն ալ հասա
րակաց խաղաղութիւնն ապահովելուն
լու համար :

Հասարակութիւնի խոսքն . Խոստ
մունք մը տալէն , դաշիւք մը հաստատե
լէն ետքը պէտք չէ անոնցմէ պակսիլ :
Եւս բանիս հիմակու ընէ զեզ վարժե
ցուցէք , մի պատանեակք . հաւատա
րիմ ըլլալով ամենէն չնչին բաներու մէջ
ալ : Երէկ աշիւրս մը իր դասընկերին
խոստացաւ որ եթէ իրեն բոկեղ մը
տայ , այսօր ինքը խնձոր մը կու տայ իւ
րեն . բայց այսօր չուգեց տալ , ուստի
կանչեցի զինքը ու հայէ , ըսի , թեթեւ
բան մըն է ըրածդ . բայց մտածէ մէջ մը
թէ ինչ գէշ հետեւանքներ ունի :

Ա . Ստախոս ես ու խաբիդ վրայ
չկեցող , ուստի ուրիշ անգամ ընկերդ
քեզի տասնի շորհք մը ամենեւին չը
նես : Բ . Ինկերներուդ մէջ խաբողի
անուն պիտի ունենաս . Գ . Երբ որ
մեծնաս՝ վրադ գէշ համարմունք ու
նենալով , ամենէն կարեւոր բաներու
մէջ ալ պիտի չվտահայն վրադ : Դ . Եւ
մեն բան քաղ առ քաղ առաւ կ'երթայ .
այսօր ինչձ չես ընէր խնձորի մը հա
մար գուրիշը խաբել , վաղը կրնաս մեծ
գումարի մը մէջ ուրիշները նենգել և
այսպէս անգգամ մը կը դառնաս : Ե . Եւ
մեն մեղք իւր պատիժն ալ հետը ու
նի . եթէ այսօր գքեզ իբրեւ ստախոս
մտքերնին գնեն , վաղը եթէ իրաւ ալ
խօսիս նորէն չեն հաւատար , չեմ
պատմած քեզի այն պզտիկ հովուին
պատմութիւնը որ գայն եկաւ , քաջ
ը եկաւ պոռալով կը զուարճանար ,
որպէս զի ուրիշները իրեն օգնութեան
վազեն ու ինքն անոնց վրայ ծիծաղի :
Եւգամ մըն ալ երբ որ իրաւցընէ գայն
եկեր էր , սկսաւ ուրիշ անգամներուն
պէս պոռալով ուրիշները իրեն օգնու
թեան կանչել . բայց անոնք կարծելով
թէ ծորէն վրանին խնդալու համար է
ըրածը , տեղերնէն չարժեցան , և գա
լը բոլոր հօտը աւրեց ու փնացուց :

Իստ կամս դրած դաշինքներդ ալ պարտական ես պահելու. խոստացեր ես պատկեր մը, գիրք մը, կամ պտուղ մը ընծայ տալ բարեկամիդ. թէ որ չկատարես, սուտ ըսած կ'ըլլաս: Պաշտօն մը քեզի տրուեցաւ, կրնայիր հըրաժարիլ. բայց յանձն առնելէդ ետքը պարտական ես ամէն բան տեղն ի տեղը կատարելու (1): Իայց քիչ ըսեմ առնեց որ դաշինք չ'պահելու համար, այլ և այլ անոտի պատճառներ առաջ կրբերեն. Գրգռեցի լեզուս. — Տերութեան քիչ լիութիւն չ'դրժածութեամբս. — Եւ յայնքէն: Եւստի պատճառ չ'են, խոստացար. բաւական է, առաքինի ու քաղաքաւիր թմարդու մը համար թուղթը ու ստորագրութիւն և կնիքը իր խօսքն է (2):

(1) Իայն աղատ ես դաշինքդ պահելէն երբ բռնութեամբ կամ խաբէութեամբ եղած ըլլայ: Թորոսին հինգ հարիւր դահեկան խոստացար ոսկիէ ժամացոյցի մը համար, բայց կը տեսնես որ ոսկիի տեղ զառիկ է եղեր, անստեն պարտական չես դաշինքդ պահելու: Եւրոպայի բերնէս խօսք առաւ որ ես հորմէս ստակ գողնամ. թէպէտ և խօսք տուած ըլլամ, պարտաւորեալ չեմ աս մեղքը գործելու: Մարկոսը սուրբ մէջքս դրած խօսք առաւ ինծմէ որ այսչափ ստակ տամ իրեն, հոս ալ դարձեալ պարտական չեմ տարու, վասն զի խոստումներ իմ աղատ կամքովս չեղաւ:

Իայց ես հազար ու մէկ փորձերով տեսեր եմ որ կռուոյ ու հակառակուութեանց գլխաւոր պատճառը դաշինք չ'պահելն է. ուստի եթէ կ'ուզէք հանգիստ ու խաղաղ կեանք մը անցընել,

(1) Եւրոպայի մեր Ազգին վեհաժողովը պատկերաբար Պատրիարքի, Գեղարարի, առաջնորդի, ու բոլոր ազգային գործերու ձեռնարկէն ճշտեց, և պատուելի վարժապետաց ու շարքութիւնը կը հրատարակէ:

(2) Պատուներու մէջ ամեն քիչ մեկու հաճախ մահաբեր ստորագրող և կնիքներ կը յեղենք: Եւ Օրինակ:

խոստումներ տալէն առաջ լաւ մտածեցէք, որոշ ու յայտնի պայմաններ դրէք՝ մտքերնիդ բերելով այն առակը որ կ'ըսէ:

Պայմանք պարզք և յայտնիք
Ի ինն բարեկամք սիրելիք:

Ի. Լ.

Որպէս զի մարդիկ հաստատուն մտանքներն խոստմանց մէջ երգումը դրուած է, որ է ըսել շարժառիւթ միայն ինքնակամքով կամ խոստացածի ճշմարտութեանը, ինչ որ լրացնելու պարտք է, ինչը զիստ պարտաւորութիւն է մէյնը կրնայ երգնալ մարդցոյցընելու համար որ պարզ ճշմարտութիւն է ըսածը. երկրորդ բան մը գործելու համար:

(1) Ի վարժեցնէք զձեզ, ով պատանեակք, գիւրաւ երգմունք ընելու:

Երգմունք ընողը ինքնիրեն կը խոստովանի որ իրեն պարզ խօսքը ամենեւին զօրութիւն մը չունի, վասն զի առաքինի ու պատուաւոր ունեցող մարդք մը համար բաւական է զԱ ու Ձէ ըսելը: Իսկ երբ որ երբեմն ծանր շիւթելու մէջ կը տարիւն իստաւանաւ, լաւ մտածէ. վերջը աչքերդ վերդեպ ի երկինք բարձրացուր ու մտածէ թէ՛ ով է Եւրոպայի որ կանչեցիր զինքը ի վերժանդութիւն և լեռն, իսկ թէ որ պակսիս, ինքը զքեզ չ'իմանար:

Ի. Լ.

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հայր և մայր իրենց որդւոցը հետ մէկտեղ ընտանիք կը ձեւաւորեն: Փեսային և հարսին միանալուն կապը կ'ըսուի Եւրոպայի: Եւրոպայ ընկերական դաշնակցութիւն մըն է՝ որ երկրեցեցական սուրբ խորհրդով մը կը վաւերացուի, որով այր և կին կը պարտաւորին մէկ մէկու հաւատարմիմ:

ըրաւը, փոխադարձ մէկ մէկու երջանկութեանը ջանալը, որդիքներ ունենալու ու գտնոնք կրթելու, դառ տնտեսական՝ ընկերութեան բարոյն և Վստուծոյ փառալը համար:

Իսկ որ կ'ուզես կարգուիլ առանց նախ քու կնիանդ ու ապագայ որդւոյդ ապրուստն ապահովելու, քիչ կ'ընես, վառայելոյ ու կարօտելոյ թիւը կը շատցնես (1): Եւ լաւ է ինքնիշխանը (2), քիչ լիւրձաւ եւ ըսելով հառաչես քան թէ կնոջդ ու որդւոյդ վրայ նայելով ինչ լիւրձաւ եւ, Գոլէս:

Եւ յապիտի մեծ քայլ մը ու անլուծաւոր իրաւ կապ մը պէտք չէ առանց ծնողաց խորհրդին գործել, առանց լաւ մը քննած ու գիտցած ըլլալու թէ արդեօք ուզած կինդ զքեզ երջանիկ ընելու համար պահանջուած կատարելութիւններն ունի թէ չէ (3): Սմանք հարստութեան միայն աչքերին կը տնկին, ուրիշներն ալ յախուռն իշխան սիրտը յախաւորութեան քանին ետեւէն կ'իյնան՝ բայց վերջը վերջը կը զղջան: Վիճակարեւորութեան առաքելութիւնն է, անոր ետեւէն կուգայ բարուց քաղցրութիւն, աստուծոյ դուրս ուրիշ ինչ որ ըլլայ, բոլորն ալ զիպուածական են: Վարդուն մէկ կը փրկատիպի մը պատմելով իր հարսին օժիտները, սիրաւ կարգաւ շարել՝ գե

ղեկութիւն, հարստութիւն, հանձար, ազնուականութիւն, ազգակալութիւն նշանաւոր մարդկանց հետ ու կրթութիւն: Իսկ փրկատիպն ասամեն մէկ կատարելութիւններն ընելուն՝ զոյ մը կը գնէր առջեւի թըրք թոյն վրայ, բայց երբ որ ամենէն վերջը աւելցուց բարուց քաղցրութիւնը, ան ատեն փրկատիպը զօնեւորուած առջեւ մէկ թիւր գրաւ, որով անգին արժէք ունեցան ան զօնեւորը:

Ահ, երանի ան տան, ուր այդ եւ կին մէկ սիրտ մէկ հոգի կ'ապրին, բայց դժուար կը դառնայ այն տեղը ուր որ միութիւն չկայ: Եւ կին հաւասար են, (յօդ. 16). ուրեմն կինը պէտք չէ իբրեւ աղախին մը սեպուի ամուսնոյն առջեւ, բայց որովհետեւ աւելի տկար է քան անսիրտ՝ ինչպէս պզտիկ եղջար մը մեծ եղջորը, այն պէս հարսն ալ ամուսնոյն պէտք է հըպատակի, մէկզմէկ պէտք է սիրեն, մէկ մէկու վրայ պէտք է կատարեալ վըստահութիւն ունենան, զոհեր ընեն, մէկմէկու կատարելութիւնը լինեն, հիւանդութիւն մէջ զիրար խնամեն, դժգոյքաւորութեան մէջ մէկզմէկ մոխրութեն, և այսպէս պէտք է ջոնան միշտ մէկմէկու ու բախտութեան պատճառը ան ու իրարու վշտերն թէ թէ ցնեն: Փեսան պէտք է սիրէ, յարգէ ու խնու մէջ զհորը ու որդւոյն և լծակցին ապրուստը ծարէ, Լաւան ալ իր պարտաւորը հաւատարիմ պէտք է ըլլայ, տնկող, համբերող ու պարկեշտ, յիշէ որ մարդիկ կը շինեն ու կոտայք կը պահեն, և առանձին մութով ու մոռալութեամբ երախտագէտ պէտք է ըլլայ փեսային հոգատարութեանցը:

(4) Ծնողաց իրենց որդւոյ վրայ ունեցած հոգը յորինաց հաստատեալ իշխանութիւն մը կուտայ իրենց: Եւ ինքեք կը պահանջէ որ որդիք ինչուան

(1) Ո՛հ երանի թէ կարգային՝ առ տեղեր բոլոր: Արտաքին չափը, և իրենց որդիքը ամուսնացուցած տանին կ'ունենան վերաբերմը մը առած տանն, և չորս քննութիւն, դիտողութիւն ու ընտրութիւն ընեն: Մինակ ու քանիները գիտած որ Գոլէսի վաճառքը են իրենց հոգիները հարուստ մէկուն գեւ ինչ լիւրձաւ անպատեհ տղային, որ տակաւին չ'ամուսնացած՝ հայրը սընտկացեր է և ազան ալ ոչ թէ կին է. որդի, ալ ինքիքը պահելու անգամ ան կարող ըլլալով հանգիստ, աստուծոյ խնայելէ ընելով պատեհ են և այլն:

(2) Ի՛նչպէս կարող պիտի ըլլան այս քննութիւնը ընել, քանի որ հեղինակն Գոլէսի ԳՅՈՒ ՄԸ ըսածը մը մէջ նշան մը չունի: Ծ. Ընդ զիմալին:

իրենց քսանը չորս տարեւան հասակը
իրոյն (1) կամ պահպանութեան տակ
սեպուին, այսինքն չկարենան առանց
ծնողաց կամ իրենց խնամակարուաց հա-
ւանութեանը դաշնադրութիւն մը
յարմարցնել. իսկ երբ ծնողքը կը
մեռնին, որդին ծառանգութեամբ իրենց
կը յաջորդէ, այսինքն իրենց ունեցա-
ծին տէր կ'ըլլայ, ըստ պայմանաց կը-
տակին և ըստ որոշման օրինաց :

Ի Վ .

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Իայց ոչինչ բան մը տուած կ'ըլ-
լայ ով որ միայն կեանք կուտայ իրեն
որդւոյն . Հայրն ինչպէս մայրը լը-
տուծոյ պատկերքն են . իսկ լըտուած
միայն աշխարհքս ստեղծելովը գոհ չէ-
զաւ, այլ նսեւ կը պահպանէ զայն ու
կը կառավարէ . այսպէս ալ ծնողք պար-
տական են իրենց որդիքը կրթելու, որ-
պէս զի իայտա ընկրտութիւն և ուսումը ըլլան :

Կուզեն որ կայտառ ըլլան . չարքա-
շութեան, չափաւոր կրթութեան ու
աշխատութեան վարժելու. վտանգա-
ւոր առիթներէ հեռու բռնէ զիրենք,
բայց առանց շատ վախցնելու . այլ
մանաւանդ թէ քաջասիրտ ընել ջանա :

Ինկերասէր ընելու համար կրթէ
զիրենք որ իրենց նմանեայն օգնեն ու
անոնց վրայ գուծ ու կարեկցութիւն
ունենան, ընեն ուրիշ միայն այն բա-
նը ինչ որ կը փափաքին որ այլք իրենց
ընեն ու համբերութիւն սովորին . ջանք
ըրէ դարձեալ որ լաւ վիճակ մը ու
արհեստ մը ունենան ձեռքերնին : Եսե
ուսմունք ալ սովորեցուր . բայց միշտ
յիշելով որ աշխարհքս առաքինի ու

քաղաքակիրթ մարդկանց աւելի կա-
թօտութիւն ունի՝ քան թէ գիտուե-
նեաւ . Դժարիտ ու անհրաժեշտ կա-
րեւոր գիտութիւնը՝ որ եթէ զանց
առնես, կը մեղանչես, հաւատոյ սկըզ-
բունքները սովորեցնելն է, ու կարդալ
գրել, հաշիւ բռնել, ու չթողուր որ
մոլքն մէջ նախապաշարութեան, աւե-
րդապաշտութիւններ ու սխալ կար-
ծիքներ տեղիք գտնան :

Կուզեն որ առաքինի ըլլան, իրենց
սկզբնական կիրքերուն վրայ հրսիւն և
առ բարին ուղղէ, որ և իցէ ակտ մը
առանց պատժոյ մի թողուր . ու ջանա
օգտակար և վեհանձն գործոց սէր ձը-
գես սրտերնուն մէջ առաքինի ան-
ձանց գործքերն օրինակ դնելով առ-
ջեւին և անոնց բարի հետեւանքնե-
րը : Ըստ պատշաճին գովեստ՝ ըստ
պատշաճին յանդիմանութիւն, ընկեր-
ներուն վրայ աչք ունենալ, առանց կող-
մակցութեան սիրել . խանդաղառա-
նօք՝ բայց ոչ կուրօքն . տղէ մը մարդ-
կանց հաւատար բան չդահանջել՝ այլ
յիշել որ մարդ պիտի ըլլայ, ու խոսքէ
աւելի գործքով ու լըտուծոյ վախը
սրտին մէջ՝ ապաւորելով զիրքը կրթելը

Որդւոց թողլու լաւագոյն ժառան-
գութիւնն, սվ ծնողք, դաստիարակու-
թիւնն է : Խոնարհութեան ու հը-
պատակութեան վարժեցուցէք ձեր
որդիքը, սէր ու վառահոլութիւն ունե-
ցէք վրանին, և բանի գործքի դրէք :
Ըյսպէս խիստ շատ փութէ ազատ կ'ը-
լաք . վասն զի մարդ մը որչափ աւելի
կիրթ ըլլայ՝ այնչափ աւելի առաքինի
կ'ըլլայ, որով կրնաք յուսալ որ երբ հա-
սակներն առնեն մեծնան՝ փոխադար-
ձաբար սիրեն զձեզ ու խնամեն :

(Պիլի շարահանդիտ) :

(1) Տաճկաց հպատակներ պէտք է գիտնան որ Օս-
մանեան օրէնքով առ հասակը տասն և երեքն է և ոչ
աւելի . երբ մեկը ապրէ և երկու տարին լրացանէ,
այ կրտսեր չէ Տաճկաց օրէնքով : Եւ Ընդդիմադի :